ΙΣΤΟΡΙΑ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΙΩΤΟΥ
ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΝΤΟΣ
ΣΚΕΝΤΕΡΜΠΕΗ,
ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ.

Η Ἀλβανία κεῖται μεταξὺ τῆς 40ης καὶ 44ης μοίρας τοῦ μήκους, καὶ τῆς 36ης καὶ 38ης τοῦ πλάτες. Ἡ ἔκτασις αὐτῆς ἀπὸ Μεσημβρίας πρὸς Ἄρκτον ἐπαριθμεῖται περὶ τὰς ἑκατὸν δέκα λέγας κοινὰς τῆς Γαλλίας (1)· τὸ δὲ πλάτος ἀπὸ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς δὲν ἐκτείνεται περισσότερον ἀπὸ 25 λέγας. Πρὸς τὸ μέρος τῆς Σερβίας εἶναι περιωρισμένη ἀπὸ μίαν σειρὰν βουνῶν, τὰ ὁποῖα, παρακλίνοντα πρὸς τὴν Δύσιν, τὴν διαχωρίζει ἐν ταὐτῷ καὶ ἀπὸ τὴν Δαλματίαν. Συμπεριλαμβάνει δὲ ὅλον ἐκεῖνο τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε ὠνομάζετο νέα Ἤπειρος. Εἶναι πολυάνθρωπος, βουνώδης, διακεκομμένη ἀπὸ διαφόρες ποταμὲς, καὶ μὲ ὡραίας λίμνας, πλουτούσας ἀπὸ ποικί-

(1) ἡ κάθε λέγα ἰσοδυναμεῖ μὲ μίαν ὥραν.

λα ὁρμάρια. Πρὸς τὸ δυτικόντης ἀκροθαλάσσιον ἐυρίσκονται ἀσφαλεῖς λιμένες· καὶ κατὰ μὲν τὴν Ἄρκτον φαίνεται πλέον καλλιεργημένη, παρὰ κατὰ τὴν Μεσημβρίαν. Αἱ γνῶμαι τῶν ἱστορικῶν ἐπὶ τῆς προκαταγωγῆς τῶν Ἀλβανῶν εἶναι διάφοροι ἐνταὐτῷ καὶ ἀσύμφωνοι, (1) διὰ τᾶτο καὶ παρατρέχοντες τὴν ἐν τῷ παρόντι περὶ τάτου ἀνάπτυξιν, λέγομεν μόνον, ὅτι εἶναι εὐμεγέθεις κατὰ τὸ ἀνάσημα, ἰσχυροὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ πλήρεις γενναιότητος καὶ εὐκαρδίας.

Οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Κωνσαντινεπόλεως, πρὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ὀθωμανῶν, ἔδωκαν τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας εἰς τρεῖς φαμιλλίας, τῶν Κομνηνῶν, τῶν Καζριώτων, καὶ τῶν Τοσχίδων, τῶν καταγομένων ἀπὸ Τοτίλα βασιλέως τῶν Ὀσρογότθων, αἱ ὁποῖαι τὴν διεμοίρασαν μεταξύ των εἰς τρία μερίδια ἴσα. Ὁ Σκεντέρμπεης ἐχρημάτισεν ἀπόγονος τῶν Καζριώτων, τοῦ ὁποίου οἱ προπάτορες, κατὰ τὴν δόξαν τινῶν συγγραφέων, ἐξάθησαν ἄλλοτε βασιλεῖς ὅλης τῆς Ἠπείρου. Ἰωάννης Καζριώτης ὁ πατήρ του ἦτον ἡγεμὼν ἑνὸς μέρες τῆς ἄνω Ἀλβανίας, καὶ ἡ πρωτεύουσα πόλις τῆς μικρᾶς τε ἡγεμονίας ὠνομέζετο Κρόϊα. Αὐτὸς ἐδιοίκει τὸ ὑπήκοόντων

(1) Ὅρα τὰ περὶ αὐτῶν λεγόμενα παρὰ τοῦ Κ. Γεωργίου τοῦ Κρομμύδη ἐν τῇ αὐτοῦ διατριβῇ ἐπὶ τῆς ἑνεργείας κοινῆς ἡμῶν γλώσσης, τυπωθείσῃ ἐν Μόσχᾳ 1808. Σελ. 260.

μὲ τοσαύτην δικαιοσύνην καὶ πραότητα, ὥςε ὅλοι τὸν ἐθεώρευ ὡς φιλόστοργον αὐτῶν πατέρα. Ἔσχε δὲ εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ ἡγεμόνος τῶν Τριβαλλίων, τῶν κατοικούντων τότε μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Βελγαρίας, καὶ ὠνομάζετο Βοϊσάβη, ἥτις ὑπὸ πολλῶν ἱστορικῶν ἐγκωμιάζεται κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ὡραιότητα. Ἐξ αὐτῆς ἀπέκτησεν ἐννέα τέκνα, πέντε θυγατέρας καὶ τεσσάρας υἱὸς, καὶ ὁ τελευταῖος αὐτῶν ἦτον ὁ Γεώργιος, τοῦ ὁποίου συγγράφομεν τὴν ἱστορίαν, καὶ ὅςις ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1404ον ἔτος τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας.

Οἱ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀκμάσαντες συγγραφεῖς διηγοῦνται ὡς βέβαιον ὅτι ὁ θαυμασὸς ἦτος ἀνὴρ εἶχεν ἐκ γενετῆς κατὰ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ βραχίονα ἓν σημεῖον ἀπαραλλάκτως ὅμοιον μὲ ἓν σπαθίον, τὸ ὁποῖον ἐξέλαβον ὡς ἀναμφίβολον προμήνυμα ὅτι ἔμελλε νὰ γίνῃ ποτὲ ἄριστος καὶ μέγας πολεμιστὴς· καὶ τῷ ὄντι ἐξ αὐτῆς τῆς νεαρᾶς του ἡλικίας ἐδείκνυεν, ὡς ἄλλος Ἀχιλεὺς, σημεῖα λαμπρὰ τῆς εἰς τὰ πολεμικὰ φυσικῆς τε κλίσεως· ὅτι ἡ μόνη καὶ ἡδυτέρα του ἐνχαρίσησις ἦτον ἡ τῶν ἁρμάτων μεταχείρησις· καὶ ὅσον ἤυξανε κατὰ τὴν ἡλικίαν, τόσον περισσότερον ἐγίνοντο φανερὰ τὰ ἡρωϊκὰ προτερήματά τε. Εἰς ὅλα τὰ γυμναστικὰ παιγνίδια, οἱ μὲν συναγωνιζόμενοι ὁμηλικές του ἐθαύμαζον τὴν δύναμίντου, τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ τὴν ἐυκαρδίαν

του· οἱ δὲ ὡριμώτεροι τὴν ἡλικίαν ἐπρόβλεπον ὅτι ἔμελλε νὰ γίνῃ ποτὲ ὁ ξολισμὸς καὶ τὸ ξήριγμα τῆς πατριδος του. Αἱ ἠθικαίτου ἀρεταὶ ἀνεφένοντο μὲ τοσαύτην λαμπρότητα, μὲ ὅσην τὰ πολεμικὰ προτερήματά του· ἡ πραότης αὐτῦ, τὸ ἐυπροσήγορον, καὶ ἡ φυσικὴ τε καλοκἀγαθία τὸν κατέσαινον εἰς ὅλας ἐράσμιον· καὶ διὰ νὰ τὸν ἀποδείξῃ ἡ φύσις κατὰ πάντα ἀνώτερον ἀπὸ ὅλας τὲς συγχρόνες του ἄνδρας, τὸν ἐξόλισε μὲ μίαν σύμμετρον, ἀλλ' ἀνδρικὴν ὡραιότητα, μὲ ἓν μεγαλοπρεπὲς ἀνάσημα, καὶ μὲ μίαν θαυμασὴν ἀναλογίαν τῦ σώματος. Ὡς τόσον ἡ ἀχόρταγος φιλοδοξία Ἀμυράτε τῦ Β' αὐτοκράτορος τῶν Ὀθωμανῶν, ὅξις κατ' ἐκείνες τὲς χρόνες εἶχε πλημμυρήσῃ ὡς χείμαρος ὁρμητικὸς εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐτάραξε τὴν ἥσυχον εὐδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν Ἰωάννης ὁ Καζριώτης ἀπελάμβανεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν φιλτάτων του καὶ τῶν εὐτυχῶν ὑπηκόων τε. Ὁ ἐπικείμενος κίνδυνος ἠνάγκασεν αὐτὸν καὶ τὲς λοιπὲς ἡγεμόνας τῆς Ἠπείρε νὰ ἑνώσουν τὰς δυνάμεις των διὰ νὰ ἀντιπαραταχθῶν ἐκ συμφώνου εἰς τὴν ἔφοδον τοιέτων φοβερῶν ἐχθρῶν. Ἀλλ' ὁ Ἀμυράτης ἐκρατεύσας κατ' αὐτῶν μὲ ὑπερτέρας δυνάμεις, τὲς ἐνίκησεν εἰς διαφόρες πολέμες, καὶ κατέξη κύριος τῶν ἐπαρχιῶν τες. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι δύω Πρίγκιπες ἐξωσθέντες ἔτω τῶν ἡγεμονιῶν τους,

κατέφυγον εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου τὰς ὑπεδέχθη φιλοφρόνως ὁ Πάππας, τὰς ἐπαρηγόρησεν εἰς τὴν συμφοράν τες, καὶ τὰς ἐδιόρισεν εἰσοδήματα, ἐξαρκοῦντα πρὸς ζωοτροφίαν αὐτῶν καὶ τῶν συγγενῶν τες. Ὁ δὲ Καρριώτης διὰ τὰς ἀρετάς του, αἱ ὁποῖαι ἔφθασαν καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Σελτάνε, ἠξιώθη τῆς χάριτος νὰ ἐναπομείνῃ εἰς τὴν ἡγεμονίαντου, ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ πληρώνῃ τῷ Ἀμουράτῃ ἐτησίως ἓν μετριώτατον δόσιμον, καὶ νὰ παραδώσῃ αὐτῷ δι' ἐνέχυρον τῆς ἐμπισοσύνης του τὰς τεσσάρες υἱάς του. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀπάνθρωπον ζήτημα ἐπλήγωσε θανατηφόρως τὴν καρδίαν τοῦ Καρριώτου καὶ τῆς συζύγετου. Ἀλλὰ προτιμήσαντες τὴν σωτηρίαν τῶν ὑπηκόωντες ἀπὸ τὴν Ἰδιαιτέραν τες εὐχαρίςησιν, ἀπεφάσισαν νὰ ὑποφέρεν γενναίως τὸν ἀποχωρισμὸν τῶν φιλτάτων τες, καὶ ὑπήκεσαν ἀγογγύζως εἰς τὴν θέλησιν ἑνὸς ἀκάμπτε νικητοῦ, ὅσις ἐκ τοῦ ἐναντίε, ἦτον ἑτοιμότατος νὰ καταντήσῃ τὰς ἐγκατοίκες τῆς Ἀλβανίας εἰς σκληροτάτην ἀιχμαλωσίαν. Ἀλλ' ἡ θλίψις τῶν δυσυχῶν αὐτῶν γεννητόρων ἠύξησεν ὑπερμέτρως ὅταν ἔμαθον, ὅτι ὁ Σελτάνος, φθάσας εἰς τὴν καθέδραν του, ἠνάγκασε τὰ τέκνα τες νὰ δεχθῶν τὴν Ὀθωμανικὴν θρησκείαν, καὶ ἐπρόσαξε νὰ τὰ περιτμήσουν, ςοχαζόμενος ὅτι οἱ νέοι πρίγκιπες, γενόμενοι Τοῦρκοι, ἤθελον εἶναι πλέον ἄξιοι τῆς ἀγάπης τε καὶ προσα-

σίας. Ἐπομένως τὲς ἐχάρισεν ὑποσατικὰ πλεσιώτατα, μὲ τὰ εἰσοδήματα τῶν ὁποίων ἠδύναντο νὰ ζήσουν καθ' ἕνα τρόπον ἀνάλογον μὲ τὸν βαθμὸν τῶν γενεθλίωντες. Καὶ ἐπειδὴ συνηθίζεν οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ ἐναλλάζεν τὰ ὀνόματα τῶν περιτεμνομένων, τὸν μὲν Γεώργιον μετωνόμασαν Σκεντέρμεην, (τετέςιν αὐθέντην Ἀλέξανδρον, ὅτι τὸ, Σκεντέρ, τουρκιςὶ σημαίνει Ἀλέξανδρος, καὶ τὸ μπέης, αὐθέντης, πρίγκιψ) πῶς δὲ μετωνόμασαν τὲς λοιποὺς ἀδελφὲς τε διέμεινεν ἄγνωσον. Ἄδηλον πρὸς τέτοις διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ Ἀμεράτης ἐπρόςαξε νὰ δοθῇ ἡ τοιαύτη μετωνυμία εἰς ἕνα πρίγκιπα, τοῦ ὁποίε ἡ τρυφερωτάτη ἡλικία δὲν ἐσυγχώρει ἀκόμη νὰ φανῇ ἄξιος τῆς ὀνομασίας ἐκείνε τῦ ἀρχαίε ἥρως τῶν Μακεδόνων· ἠμπορῦμεν ὅμως νὰ συμπεράνωμεν μὲ κάποιαν πιθανότητα, ὅτι ἡ ὡραιότης τῶν χαρακτήρων τε, ἡ θαυμαςὴ συμμετρία τῦ ἀναςήματός τε, καὶ ἡ τοῦ νόος τε ὀξύτης, ὡς προμηνύοντα τὰ μέλλοντα κατορθώματά τε, ἐξάθησαν τὰ αἴτια τῆς ἐπισήμε ταύτης ἐπωνυμίας τε. Ὁ Ἀμεράτης συνέλαβε τοσάυτην κλίσιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν Σκεντέρμπεην, ὥςε, ὡς ἄλλος πατὴρ, ἐφρόντιζε διὰ τὴν μάθησιν καὶ προκοπήν τε. Ὁ νέος πρίγκιψ ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἔφεσιν καὶ σκοπὸς τῦ Σελτάνε μὲ τὴν ἄκραν τε ἐπιμέλειαν εἰς τὴν σπεδὴν, δὲ ἧς ὑπερτερῦσε τὴν προθυμίαν τῶν διδα-

σκάλων του· εἰς τρόπον ὅτι ἐπέδωκεν εἰς διαφόρες μαθήσεις, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐξέμαθε τὴν Τουρκικὴν, Ἀραβικὴν, Ἰταλικὴν, καὶ Σλαβωνικὴν διάλεκτον. Ἀφ' ἧς δὲ μὲ τὴν ἡλικίαν ἠύξησαν καὶ αἱ σωματικαί τε δυνάμεις, παρεδόθη εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν ἁρμάτων, καὶ τοσοῦτον ἐυδοκίμησεν, ὥςε ὑπερέβη ἐντὸς ὀλίγου καὶ τὲς ἐμπειροτέρες εἰς τὰ τοιαῦτα· καὶ ἦτον σπάνιον πρᾶγμα, μάλιςα ἄξιον ἀπορίας, ἂν, συναγωνιζόμενος μὲ τὲς λοιπὲς νέες εἰς διαφόρες σωματικὰς καὶ πολεμικὰς ἐξασκήσεις, συνέβαινεν ἐνίοτε νὰ μὴν ἀπολάβῃ τὸ βραβεῖον τῆς νίκης. Ὅταν δὲ ἔφθασε περὶ τὸν δέκατον ὄγδοον χρόνον τῆς ἡλικίας τε, ὁ Ἀμεράτης, κρίνων αὐτὸν ἱκανὸν πρὸς ἐκςρατείαν, τὸν κατέςησεν ἀρχηγὸν ἑνὸς σώματος πέντε χιλιάδων ςρατιωτῶν. Μετ' ὀλίγον ὕςερον τοῦ προβιβασμοῦ του εἰς αὐτὸ τὸ ἀξίωμα, συνέβη νὰ ἀποςατήσουν μερικὰ ἔθνη τῆς Ἀσίας· καὶ βεβιασμένος ὁ Σελτάνος νὰ ςείλῃ κατ' αὐτῶν δυνάμεις διὰ νὰ τὲς ταπεινώσῃ, καὶ νὰ τὲς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν προτέραν ὑπακοὴν, συνηρίθμησε καὶ τὸν Σκεντέρμπεην μεταξὺ τῶν ἐγκριτωτέρων ἀρχηγῶν αὐτοῦ τοῦ ςρατεύματος. Ὁ νέος πρίγκιψ ἔδειξεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐκςρατείαν τοσαύτην ἀξιότητα καὶ ἐμπειρίαν, ὥςε ὅλοι κοινῶς εἰς τὴν ἐπιςροφήν τες ἐπροθυμοποιοῦντο τίς πρῶτον νὰ τὸν ἐπαινέσῃ ἔμπροσθεν τοῦ Μονάρχε. Ἐν τῷ

μεταξὺ ἓν ἄλλο ἔθνος τῆς Ἀσίας, πρὸ ὀλίγου καταδουλωθὲν ὑπὸ τῆ Ὀθωμανικῆ Κράτες, ἠθέλησε νὰ ἀποσείσῃ τὸν ζυγόν τε, ἐν ᾧ ὁ Σελτάνος ἐνασχολεῖτο εἰς ἄλλες πολέμες· ὅθεν ἔσειλε τὸν Σκεντέρμπεην κατ' αὐτῶν τῶν ἀποσατῶν, κατασήσας αὐτὸν ἀρχηγὸν ἑνὸς δυνατοῦ στρατεύματος. Ὁ νέος στρατηγὸς ἤυξησεν εἰς αὐτὴν τὴν δευτέραν ἐκστρατείαν τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποκτήσῃ εἰς τὴν προτέραν· ὅτι μὲ μίαν καὶ μόνην μάχην κατετρόπωσε τὲς ἀποσάτας, καὶ ἔσυρεν εἰς τὲς πόδας τῆ Ἀμυράτη ἕνα μεγαλώτατον ἀριθμὸν αἰχμαλώτων· οἱ δὲ στρατιῶται τε ἐπέστρεψαν πεφορτισμένοι ἀπὸ πλεσιώτατα λάφυρα. Ὁ Σελτάνος ἔκτοτε θεωρῶν αὐτὸν ὡς τὸν ἀξιώτερον ἀρχηγὸν τῶν στρατευμάτων τε, ἀπεφάσισε νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ μέτωπον ἑνὸς στρατοῦ ἐναντίον διαφόρων ἐθνῶν τῆς Ἀσίας, τὰ ὁποῖα ἕως τότε διέμενον ἀνυπότακτα εἰς τὴν δεσποτείαν τε. Ὁ Σκεντέρμπεης μὲ τὰς συχνὰς καὶ μεγάλας νίκας τε ὑπερέβη καὶ αὐτὰς τὰς ἐλπίδας τοῦ Σελτάνε. Αὐτὸς ἐξήπλωσε τὰ ὅρια τῆς Ὀθωμανικῆς μοναρχίας, ὑποτάξας διάφορα ἔθνη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχε προσαγὴν νὰ καταπολεμήσῃ, καὶ ἐπέστρεψε μετὰ θριάμβε εἰς τὴν αὐλὴν τῆ Ἀμυράτη, ὅσις τὸν ὑπεδέχθη λαμπρῶς, καὶ τὸν ἐτίμησε μὲ μεγάλας ἀμοιβὰς καὶ ἐπαξίες τῶν κατορθωμάτωντε. Ἡ τύχη ἐφαίνετο ὡς ὑπόχρεως νὰ

προμηθεύῃ τῷ Σκεντέρμπεῃ τὰς ἀφορμὰς διὰ νὰ φανερόνῃ τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ ἀνδρείαν-τα. "Ενας Τάρταρος ἀπελθὼν ἐξεπίτηδες εἰς Ἀδριανόπολιν, καθέδραν τότε τῆς Ὀθωμανικῆς μοναρχίας, ἐπρόβαλε νὰ μονομαχήσῃ μὲ ὅποιον ἀπὸ τὲς Τέρκες ὅσις θελήσῃ νὰ παρρησιασθῇ ἔμπροσθέν του. Τὸ φοβερὸν καὶ ἀπειλητικὸν ἦθος αὐτῆ τῆ ξένε, τὸ γιγαντιαῖον τε ἀνάσημα, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο νὰ προμηνύῃ μίαν σπάνιον δύναμιν, ἔμπνευσαν τὴν δειλίαν εἰς ὅλες τὲς Τέρκες, καὶ δὲν ἐτόλμα κἀνεὶς νὰ δεχθῇ τὸν ἀγῶνα, μ' ὅλας τὰς μεγάλας ἀμοιβὰς, τὰς ὁποίας ὑπόσχετο ὁ Σελτάνος εἰς ἐκεῖνον, ὅσις ἤθελε ταπεινώσῃ τὴν ἀλαζονικὴν αὐθάδειαν αὐτῆ τῆ βαρβάρε. Ἀλλ' ὁ Σκεντέρμπεης εἰδοποιηθεὶς περὶ τῆς δημοσιευθείσης μονομαχίας, ἔτρεξεν εὐθὺς νὰ ἔυρῃ τὸν Τάρταρον, πρὸς τὸν ὁποῖον ὡμίλησεν ἔτως. «Ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἦμαι βέβαιος ὅτι «ἕνας ἄνδρας τῷ ὄντι γενναῖος δὲν πρέπει «ἄνευ αἰτίας εὐλόγου νὰ ὑποβάλῃ ποτὲ εἰς «κίνδυνον τὴν ζωήν του, μήτε ἐκείνην τῶν «ὁμοίων τε, ἦλθον ὅμως νὰ δεχθῶ τὸν ἀγῶνα «προθύμως, ἐπὶ μόνῳ νὰ σὲ ἀποδείξω ὅτι «εὑρίσκονται καὶ εἰς τῆτο τὸ βασίλειον ἄν-«δρες ἀποχρόντως γενναῖοι διὰ νὰ ταπει-«νώσεν μίαν αὐθάδειαν παρομοίαν μὲ τὴν «ἰδικήν σου, καὶ νὰ σὲ ἐμποδίσεν ἀπὸ τὸ «νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν πατρίδα σου νὰ καυχηθῇς

«ὅτι δὲν ἐτόλμησε κἀνεὶς τῶν Ὀθωμανῶν νὰ
ν ἰσομετρηθῇ μαζύσε.»

Ὁ Τάρταρος ἰδὼν τὸν Σκεντέρμπεην τόσον
νέον τῇ ἡλικίᾳ, ὥξε μόλις ἄρχισε τὸ γένειόν τε
νὰ ὑποφαίνεται, ἀπεκρίθη αὐτῷ μὲ ὕφος
ὑπεροπτικὸν καὶ αὐθάδες. Ἀλλ' ὁ γενναῖος
πρίγκιψ ἐμβλέψας πρὸς αὐτὸν μὲ τολμηρὸν
καὶ ἄγριον ὄμμα, εἶπεν αὐτῷ. «Ὦ Τάρ-
«ταρε, ἀπατᾶσαι ἂν ζοχάζεσαι νὰ μὲ φοβί-
«σῃς μὲ τοιέτες ἀλαζονικὲς καὶ αὐθάδεις λό-
«γες· καὶ ἂν ἀκόμη δὲν μὲ ἐγνώρισες, εἶναι
«καιρὸς εἰς τὸ ςάδιον νὰ μὲ γνωρίσῃς.» Ὁ
Ἀμεράτης ἐπιθυμῶν νὰ εἰδῇ τὴν ἔπαρσιν τῆ
βαρβάρε τεταπεινωμένην, ἠθέλησε νὰ εἶναι
μάρτυς τῆ ἀγῶνος αὐτόπτης, καὶ ὑπῆγε μὲ
ὅλες τὲς αὐλικές τε εἰς τὸν τόπον, ὅπου οἱ
δύω ἀθλιταὶ ἔμελλον νὰ μονομαχήσουν· οἱ
ὁποῖοι ἐμβάντες εἰς ἕν ςάδιον περιφραγμένον,
ἐκδύθησαν τὰ φορέματά τες, καὶ ἐγυμνώθη-
σαν μέχρι τῆς ζώνης. Οἱ θεαταὶ, ἱςάμενοι προ-
σεκτικοὶ τριγύρω τοῦ περιφράγματος, ἐθαύ-
μαζον τὴν ὡραιότητα τοῦ Σκεντέρμπεη, καὶ
ἐν ταὐτῷ ἐφοβῆντο μήπως ἕνας τοιῆτος ἀξιο-
πρεπέςατος νέος γίνῃ θυσία τῆς ἰδίας του εὐ-
τολμίας, καὶ τῆς θηριωδίας τοῦ φοβερῆ ἐκεί-
νε Ταρτάρου. Ἀλλὰ τὸ εὐγενὲς ὁμῆ καὶ ἀν-
δρικὸν ςάσιμόν τε, τὸ ςαθερὸν καὶ ἄτρεπτον
τῶν βλεμάτων του τὲς παρεθάρρυνον, καὶ ὅλοι
κοινῶς ἐπεύχοντο αὐτῷ ἐκ καρδίας τὴν νίκην.

Οἱ δύω ἀγωνισαὶ ἁρματώθησαν κατὶ πρῶτον μὲ τὰ σπαθία τες, καὶ διὰ μερικὰς σιγμὰς ἐπεριθεώρεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ὡσὰν ὁ καθεὶς των νὰ παρετήρει ἀπὸ ποῖον μέρος τᾶ σώματος ἔμελλε νὰ πληγώσῃ τὸν ἀνταγωνισήντα. Ὁ Τέρταρος τότε προχωρεῖ μὲ τόλμην πρὸς τὸν Σκεντέρμπεην, καὶ θεωρῶν αὐτὸν ὡς ἓν ἀσθενέσατον σφάγιον, σύρει τὸ σπαθίον τα μὲ βίαν, θέλων νὰ τὸν διαχωρίσῃ εἰς δύο. Ἀλλ' ὁ προσεκτικώτατος ἀντιπαλός του ἀπαντᾷ τὸν κτύπον μὲ ἐπιδεξιότητα, καὶ μὲ ἄκραν ἑτοιμότητα τοῦ ἀντεπιφέρει εὐσόχως ἕνα τόσον βίαιον εἰς τὸν λάρυγκα, ὥςε διὰ μιᾶς τὸν ἐξήπλωσεν νεκρὸν πρὸ τῶν ποδῶν τε. Τότε ὅλον τὸ περίφραγμα τοῦ ςαδίου ἀντεβόησεν ἀπὸ τὲς χαροποιὲς κρότες τῶν περιεςώτων, καὶ ὁ Σελτάνος γέμων χαρᾶς, ἐπρόσφερε τῷ Σκεντέρμπεη τὸ βραβεῖον, τὸ ὑποσχεθὲν εἰς τὸν νικητὴν τᾶ Ταρτάρα. Ἀλλ' ὁ μετριόφρων πρίγκιψ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ δεχθῇ, πρὶν πολλάκις ὁ μονάρχης νὰ τὸν προςάξῃ· εἶπε δὲ πρὸς τὸν Σελτάνον ὅτι δὲν ἠγωνίσθη δι' ἀπόκτησιν πλούτε, ἀλλὰ διὰ νὰ συντηρήσῃ τὴν τιμὴν τῆς αὐλῆς του, καὶ νὰ ταπεινώσῃ τὴν ἔπαρσιν τοῦ ματαιόφρονος ἐκείνε βαρβάρε.

Ἡ νίκη τῆς τοιαύτης μονομαχίας ἐφαίνετο ἀρκετὴ νὰ παραςήσῃ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἐπιδεξιότητα τᾶ Σκεντέρμπεη· ἐβιάσθη μ', ὅλον τᾶτο νὰ ὑποβάλῃ καὶ ἐκ δευτέρε εἰς κίν-

δυνον τὴν ζωήν του, καὶ μάλιστα εἰς μίαν περίστασιν πολλὰ τῆς προτέρας δυσκολωτέραν. Ὁ Ἀμυράτης ἠθέλησε νὰ μεταβῇ εἰς Βιθυνίαν, συντροφευμένος ἀπὸ ὅλες τὲς αὐλικές τε· καὶ ἐν ᾧ διέτριβεν εἰς Προῦσαν, δύω νεανίαι Πέρσαι, ἑνὸς ἀξιοπρεπῆς ἀναστήματος, προσελθόντες εἰς αὐτὸν, ἐζήτησαν νὰ τὲς κατατάξῃ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν δορυφόρων τε, προσθέτοντες ὅτι ἡ ἐπιτηδειότης αὐτῶν καὶ ἀνδρεία τὲς κατείσαινον ἀξίας τῆς τοιαύτης τιμῆς, καὶ ὅτι ἦσαν ἑτοιμότατοι νὰ τὸ ἀποδείξωσιν ἐν ἔργῳ, μονομαχοῦντες ἔφιπποι καὶ μὲ τὸ κοντάρι ἐναντίον εἰς καθένα, ὅστις θελήσῃ νὰ δεχθῇ τὸν ἀγῶνα. Ὁ Ἀμυράτης θεωρεῖ τριγύρωτε διὰ νὰ εἰδῇ ἂν τις ἐπροθυμεῖτο νὰ δεχθῇ τὴν πρόσκλησιν τῆς μονομαχίας, ἀλλὰ δὲν ἐφάνη κἀνεὶς νὰ προέλθῃ τῶν τάξεων. Τότε περιάγει ἀνυπομόνως τὰ βλέματά τε εἰς ὅλα τὰ μέρη, ἐξανοίγει τὸν Σκεντέρμπεην, τὸν κράζει ὀνομαστὶ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν. «Διὰ τί βραδύνεις, τέκνον με, νὰ κατορθώ-
«σῃς μίαν νίκην σχεδὸν ἀναμφίβολον, καὶ
«δὲν ἀποφασίζεις ἐκ δευτέρε νὰ δείξῃς τὴν
«γενναιότητά σε καὶ ἐμπειρίαν εἰς τὸ πλῆθος
«αὐτὸ τῶν περὶ ἐμὲ ἀγενῶν καὶ ἀναξίων;» Ὁ Σκεντέρμπεης ἑτοιμότατος νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἔφεσιν τε Σελτάνε, ἀναπηδᾷ μετὰ προθυμίας εἰς τὸ ἄλογόν του, ἀναλαμβάνει τὰ ἅρματά τε, προχωρεῖ εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου ἐπρόσμενον

οἱ Πέρσαι, καὶ τὰς ἐρωτᾷ ποῖος τῶν δύο θέλει πρῶτος νὰ πολεμήσῃ. Τότε ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν παῤῥησιάζεται, καὶ σηκώσας τὸ κοντάρι τε, τὸ διευθύνει βιαίως κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Σκεντέρμπεη· ἀλλὰ τὸ σιδηροῦν κάλυμμα τῆ Πρίγκιπος τὸν ἐπροφύλαξεν ἀπὸ τὴν βίαιον ἐκείνην πληγὴν, καὶ ἐσυντρίφθη τὸ κοντάρι τῆ ἀνταγωνισῆ τε. Ὅθεν ὑποχωρήσας ὀλίγον, πάσχει καὶ αὐτὸς ἐξ ἴσου νὰ τῆ συντρίψῃ τὴν κεφαλήν· ἀλλ' ὁ ἐπιδέξιος Πέρσης ἀπέκλινε τὸν κτύπον μὲ ἑτοιμότητα. Τότε καὶ οἱ δύω τες σύρεν τὰ σπαθιάτες, καὶ ἐπαναλαμβάνεν τὴν μάχην. Ὁ δεύτερος Πέρσης, βλέπων ὅτι ὁ σύντροφός τε δὲν ἴσχυε μόνος νὰ καταβάλῃ τὸν Σκεντέρμπεην, γυμνώσας καὶ αὐτὸς τὸ σπαθί του, ἔτρεξε μὲ ταχύτητα πρὸς βοήθειάν τε. Ὁ Πρίγκιψ βλέπει τὸ κίνημάτε, καταυοεῖ τὸν σκοπόντε, καὶ ἐν ῥοπῇ ἀναδραμὼν εἰς ἀπάντησίν του, τὸν κτυπᾷ εὐσύχως εἰς τὸ ξῆθος μὲ τὸ κοντάρι, τὸν κρημνίζει νεκρὸν ἀπὸ τὸ ἄλογόν του, καὶ ἐπανέρχεται αὐθις κατὰ τοῦ πρώτου. Τότε ἐπαναλαμβάνεν μὲ μεγάλον πεῖσμα τὴν μονομαχίαν, ἐπιφέροντες ὁ εἷς κατὰ τῆ ἄλλου διαφόρες κτύπες, τὰς ὁποίες ἀπαντῆσαν ἀμοιβαίως μὲ τὴν αὐτὴν ἐπιδεξιότητα καὶ ἐμπειρίαν. Ἀλλὰ ὁ Σκεντέρμπεης τέλος καταφέρει μιάν τόσον τρομερὰν πληγὴν εἰς τὴν πλάτην τῆ ἀνταγωνισῆ του, ὥςε τὸν ἐχώρισε σχεδὸν εἰς δύο, καὶ

τὸν ἐκρήμνισε σωρηδὸν ἀπὸ τὸ ἄλογόν τε· καὶ ἕτω παραιτήσας καὶ τὲς δύω εἰς γῆν ἐκτεταμένες, ἐπέστρεψε πεζὸς ἔμπροσθεν τῦ Σελτάνου, ὅσις τὸν ὑπεδέχθη μετὰ μεγάλης χαρᾶς, καὶ ἐπαινέσας πρεπόντως τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἀνδρείαν του, εἶπεν αὐτῷ ὅτι, καθὼς εἶδε τὸν δεύτερον Πέρσην νὰ τρέξῃ πρὸς βοήθειαν τοῦ συντρόφε τε, ἔδωκεν εὐθὺς προσαγὴν νὰ ὑπάγεν νὰ κατακόψεν τὲς ἐπιβέλες ἐκείνες, οἱ ὁποῖοι, παρὰ τὴν συμφωνίαν, ἐτόλμησαν νὰ τὸν πολεμήσεν ἐν τάυτῳ καὶ οἱ δύω, ἀλλ' ὅτι ἐδοκίμαζεν ἄκραν εὐχαρίσησιν, βλέπων ὅτι ἀπέλαβε τὴν δόξαν νὰ ἐλευθερωθῇ ἀφ' ἑαυτῦ ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον. Ὁ Ἀμυράτης, εἰς τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς του, τὸν ἐπρόσαξεν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ τὸν ὀνομάζῃ πατέρα τε, λέγων ὅτι καὶ αὐτὸς ἤθελε τὸν θεωρῇ ὡς υἱόν τε.

Ἡ γενναιότης τοῦ Σκεντέρμπεη εἰς τὲς πολέμες δὲν ἦτον κατωτέρα ἀπ' ὅσην ἐδείκνυεν εἰς τὰς μονομαχίας. Ἐν καιρῷ πολιορκίας αὐτὸς πρῶτος ἀνέβαινε τολμηρῶς εἰς τὰ τείχη, καὶ πρῶτός ἔβαινε τὴν σημαίαν τῶν Ὀθωμανῶν εἰς τὸ μέρος τε κάστρε, καθ' ὃ ἐγίνετο ἡ ἀνάβασις· εἰς δὲ τὰς συμπλοκὰς μὲ τὴν φρόνησιν καὶ ἐμπειρίαν τε ἐδιόικει τὲς στρατιώτας κατὰ τὸν ἀσφαλέστερον τρόπον, καὶ τὲς ἐμψύχωνε μὲ τὸ παράδειγμα τῆς ἐυκαρδίας τε. Ὁ Σελτάνος, πρὸ ὀφθαλμῶν τε

ὁποίᾳ ἐκτέλει τὰς περισσοτέρας ἀνδραγαθίας τε, ἔμενε τόσον ἐκστατικὸς, ὥστε ἐνόμιζε τὸν ἑαυτόν τε ἀνίκητον, ὅταν ὁ Σκεντέρμπεης προηγεῖτο τῶν στρατευμάτων του. Ἀλλ' ἔτος ὁ Πρίγκιψ, καθ' ὃν καιρὸν εὑρίσκετο βεβιασμένος νὰ πολεμῇ τὲς Χρισιανὲς, ἐδοκίμαζεν ἄκραν δυσαρέσκειαν, καὶ ἐφείδετο τοῦ αἵματός των καθ' ὅσον ὁ καιρὸς καὶ αἱ περισάσεις ἐσυγχώρεν αὐτῷ· ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν μόνον ἐφαίνετο Τέρκος, κατὰ δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἦτον ὅλος δι' ὅλου ἀφιερωμένος εἰς τὴν πίσιν τῆ Ἰησοῦ Χριςῆ. Τὰ μεγάλα πολεμικὰ προτερήματά τε ἔμπνεον θαυμασμὸν καὶ ἔκπληξιν εἰς τὸν Μονάρχην καὶ εἰς τὲς ἐγκρίτες τῆς βασιλείας, αἱ δὲ πολιτικαὶ καὶ ἠθικαὶ ἀρετάι τε τὸν κατέσαινον ἀγαπητὸν εἰς τὸν λαὸν καὶ εἰς τὲς στρατιώτας. Αὐτὸς ἐφέρετο πρὸς ὅλες μὲ πραότητα καὶ καλοκαγαθίαν· καὶ ὁσάκις ἐλάμβανε χάριτας καὶ δῶρα παρὰ τῆ βασιλέως, ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ τὰ διαμοιράζῃ εἰς τὲς δυσχεῖς καὶ ταλαιπώρες. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἐφαίνετο ὅτι ἀπελάμβανε μίαν τελείαν καὶ ἀσφαλῆ εὐδαιμονίαν, ἥτις εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ εὑρεθῇ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου τὰ πάντα εἶναι ἄστατα, ἐπισφαλῆ καὶ ἀβέβαια, αἰφνιδίως μανθάνει τὸν θάνατον Ἰωάννε τῆ Καστριώτε πατρός τε. Ἡ τοιαύτη εἴδησις ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν ὅλον ἐκεῖνον τὸν πόνον, τὸν ὁποῖον ἔπεται νὰ αἰσθανθῇ ἡ καρδία ἑνὸς

φιλοξόργε υἱῦ εἰς παρομοίαν ξένησιν. Καὶ τόσον δριμύτερος ἦτον ὁ πόνος τε καθότι ἠναγκάζετο νὶ τὸν κρατῇ κεκρυμμένον εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του διὰ νὰ μὴ καταλάβῃ ὁ Σελτάνος· ὅσις θέλων νὰ θεωρῆται, καὶ νὰ ἀγαπᾶται ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἴδιός του πατὴρ, ἔμελλε νὰ δυσαρεσηθῇ μεγάλως, ἂν τὸν ἔβλεπε νὰ ἔχῃ πρὸς ἄλλον τινὰ φίλτρον καὶ ἀγάπην. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον Ἰωάννου τοῦ Καστριώτε, οἱ Ἀλβανοὶ ἤλπιζον ὅτι ὁ Σελτάνος ἔμελλε κατὰ τὰς γενομένας συνθήκας νὰ ξείλῃ ἕνα τῶν υἱῶν τοῦ ἡγεμόνος των διὰ νὰ ἀναλάβῃ τὴν κυβέρνησιν τῶν ἐπαρχιῶν του· ἀλλ' ἔμειναν ἐξηπατημένοι εἰς τὰς ἐλπίδας των. Ὁ Ἀμυράτης, ἀθετήσας τὰς συμφωνίας, κατεξουσίασε τὴν Ἀλβανίαν, καὶ ἔξειλε φρουρὰς Ὀθωμανῶν εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ κάστρα τῆς ἡγεμονίας ἐκείνης· Ἐδιόρισε μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὴν Μακεδονίαν πλεσιοπάροχα εἰσοδήματα πρὸς ζωοτροφίαν τῆς Βοϊσάβης, χήρας Ἰωάννε τοῦ Καστριώτε, καὶ μητρὸς τῶ Σκεντέρμπεη, ἥτις ἐμετοίκησεν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον μὲ μίαν τῶν θυγατέρων της, ἔχουσα προϋπανδρευμένας τὰς ἐπιλοίπες εἰς διαφόρες ἄρχοντας τῆς πατρίδος. Ἔζησε δὲ ζωὴν πολυχρόνιον ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ, χωρὶς ὅμως νὰ λάβῃ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἰδῇ τὸν υἱόν της ἀναλαβόντα ἐνδόξως τὸ πατρικόν τε διάδημα. Διάφοροι συγγραφεῖς βεβαιῶσιν ὅτι ὁ

Ἀμεράτης διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰς δικαίας ὀνειδισμὰς τῶν τέκνων τῆ Καστριώτε, καθότι δὲν τὰ κατέσησεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀλβανίας ὡς ὑπεσχέθη εἰς τὸν πατέρα των, ἐπρόσαξε νὰ φαρμακώσεν τὰς μεγαλητέρας τρεῖς, φυλάξας μόνον τὸν Σκεντέρμπεην, τὸν ὁποῖον ἤθελεν ἴσως καταδικάσῃ εἰς τὴν ὁμοίαν τύχην, ἂν δὲν ἐφοβεῖτο μήπως οἱ στρατιῶται καὶ ὁ λαὸς, ὡς ἀγαπῶντες ἐξ ἴσου αὐτὸν τὸν Πρίγκιπα, διεγερθοῦν, καὶ ζητήσεν ἐκδίκησιν διὰ τὸν θανατόν του· καὶ πρὸς τούτοις θεωρῶν αὐτὸν ὡς ὠφέλιμον καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὰς σκοπούς τε, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς ἐκστρατείας, τὰς ὁποίας εἶχε κατὰ νοῦν νὰ ἐπιχειρισθῇ, ἀπεφάσισε νὰ μὴν ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωήν του. Ἐσοχάσθη μ' ὅλον τοῦτο ὅτι ἔπρεπε νὰ συσκιάσῃ μὲ εὐλογοφανῆ δικαιολογήματα τὸν παρὰ τὰς συνθήκας σφετερισμὸν τοῦ θρόνε τῆς Ἀλβανίας, καὶ ἐν ταὐτῷ να διαλύσῃ τὰς ὑποψίας αὐτοῦ τῆ πρίγκιπος, τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ συλλάβῃ ἐπὶ τῆ αἰφνιδίου θανάτου τῶν τριῶν ἀδελφῶν τε. Ὅθεν λαβὼν αὐτὸν καταμόνας, ἐπάσχισε ποικιλοτρόπως νὰ τὸν παρηγορήσῃ διὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, καὶ τῶν ἀδελφῶν τε, ὑπεσχέθη νὰ τὸν δώσῃ μίαν ἡγεμονίαν πλησιωτέραν καὶ πλέον εὐρύχωρον ἀπὸ ἐκείνην τῆς Ἀλβανίας, τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴ τὸν ἐγκαταλείπῃ εἰς τὰς περιςάσεις εἰς τὰς ὁποίας εὑ-

ρισκετο, καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι ἤθελεν ἀπο-
λαμβάνῃ εἰς τὴν αὐλήν τε ὅλα τὰ ἀγαθὰ,
καὶ ὅλας τὰς εὐχαρισήσεις, τὰς ὁποίας ἠδύ-
νατο νὰ ἐπιθυμήσῃ. Ὁ Σκεντέρμπεης ἐκα-
τάλαβε μὲν τὴν πανεργίαν, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ
ἠσθάνθη ὅτι ἡ περίσασις ἀπαιτῆσε νὰ με-
ταχειρισθῇ τὴν προσπόιησιν· ὅθεν ἀπεκρίθη
τῷ Σελτάνῳ κατὰ τὸν ἀκόλυθον τρόπον.
« Ἀφ' οὗ ὑποφέρεις, ὦ βασιλεῦ, νὰ σὲ θεωρῶ
« ὡς πατέρα μου, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἔχασα,
« ὡς καὶ οἱ ἀδελφοί μου εἰς τὸ ἔξης δι' ἐμὲ
« ζῶσιν ἐν σοί. Ἐξαιτοῦμαι δὲ παρὰ τῆς θείας
« προνοίας νὰ συντηρῇ τὴν δύναμίν μου καὶ
« τὴν ἀδρείαν, τὰ ὁποῖα μοὶ ἐχάρισε, διὰ
« νὰ ἐμπορῶ ἐφ' ὅλης μου τῆς ζωῆς νὰ μά-
« χωμαι καὶ νὰ νικῶ ὑπὲρ σοῦ.

Καθεὶς ὅ, τι ἐπιθυμεῖ τὸ πιςεύει ἐυκό-
λως· ὁ Ἀμυράτης ἐπιθύμει ὅτι ὁ πρίγκιψ
τῆς Ἀλβανίας νὰ εἶναι εἰς αὐτὸν ἀφιερωμέ-
νος δι' ὅλου, ὅθεν καὶ ἐπίςευσεν ὅτι τὸν ὠμί-
λει μὲ εἰλικρίνειαν. Ἀλλ' ὁ Σκεντέρμπεης
ἔτρεφεν ἐσωτερικῶς τε ἓν ἄσπονδον μῖσος κα-
τὰ τῆ ἅρπαγος τῆ πατρῴᾳ του θρόνου, καὶ τῆ
παρανόμε φονέως τῶν ἀδελφῶν του. Αὐτὸς
ἐθεώρει τὸν Ἀμυράτην ὡς ἕνα τύραννον,
μὴ δόξαζοντα εἰς τὸν κόσμον κἀνένα πρᾶγμα
ἱερὸν καὶ σεβάσμιον, καὶ ἕτοιμον ἴσως νὰ
κινήσῃ καὶ κατ' αὐτοῦ τὴν φονικὴν του
χεῖρα, ἂν δὲν ἐσυγκρατεῖτο ἀπὸ τὰς καιρικὰς

περιζάσεις. "Οθεν σχαζόμενος ὅτι ἡ παρ' αὐτῷ τῷ μονάρχῃ διατριβή του ἦτον τὸ ἐξῆς κινδυνώδης, ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν αὐλήν του, εὐθὺς ὡς ἤθελεν ἐπιτύχῃ τῆς εὐκαιρίας. "Εως τότε αἱ ὑποψίαι του ἦσαν ἀθεμελίωτοι, ἐπειδὴ ὁ Ἀμεράτης τὸν ἠγάπα τῷ ὄντι μὲ εἰλικρίνειαν· Ἀλλ' ἡ δόξα τοῦ Σκευτέρμπεη, τῆς ὁποίας ἡ λάμψις ἤυξανε καθημερινῶς ἐκ τῶν ἡρωϊκῶν του κατορθωμάτων ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ καὶ τῶν στρατευμάτων καὶ ἡ μεγάλη ἔυνοια, τὴν ὁποίαν ἀπελάμβανε πλησίον τοῦ Σελτάνου, παρώξυνον τὴν ζηλοφθονίαν τῶν ἀξιωματικῶν τῆς αὐλῆς του, οἱ ὁποῖοι μὴν ὑποφέροντες τὴν ὑπεροχήν του, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν κατατρέξουν μέχρι θανάτου. Αὐτοὶ κατὰ πρῶτον ἐπαράξησαν τῷ Σελτάνῳ μὲ τὴν συνήθη τῶν αὐλικῶν ὑπουλότητα, ὅτι ἦτον ἀπαίσιον, καὶ μάλιστα αἰσχρὸν καὶ ἐπονείδιστον ὡς πρὸς τὸ γένος τῶν Ὀθωμανῶν νὰ βλέπουν ἕνα ξένον καὶ ἀλλογενῆ νὰ ἀπολαμβάνῃ ὅλας τὰς τιμὰς, καὶ νὰ ἀξιοῦται μόνος περισσοτέρας δόξης ἀπ' ὅλες ὁμοῦ τὰς Τάρκας. Ἐπομένως θέλοντες νὰ ἐμπνεύσουν εἰς αὐτὸν τὴν δυσπιστίαν κατὰ τοῦ Πρίγκιπος, καὶ νὰ ἐξυπνίσουν τὰς ὑποψίας του, ἄρχισαν νὰ παρασαίνουν εἰς αὐτὸν μὲ δεξιότητα, ὅτι ἔπρεπε νὰ φοβῆται εὐλόγως, μήπως ἡ φιλοδοξία αὐτὸς τῷ ξένου τὸν καταντήσῃ ἕως νὰ ἀποβλέψῃ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπερτά-

* *

τὴν ἐξουσίαν, προσθέτοντες ὅτι ἀναμφιβόλως ἐπὶ σκοπῷ τοιούτῳ ἐπάσχισε μὲ τὰ δῶρα, μὲ τὸ εὐπροσήγορον καὶ τὴν γλυκύτητά του, νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην τῶν στρατιωτῶν καὶ τοῦ πλήθες. Ὦ πόσον οἱ βασιλεῖς εἶναι ταλανισμοῦ καὶ λύπης ἄξιοι, ὅταν ἀφήνωνται νὰ ὁδηγῶνται ἀπὸ τὸν φθόνον τῶν αὐλικῶν τες, οἱ ὁποῖοι καταγίνονται παντοίοις τρόποις νὰ διαβάλλεν τὴν ἀρετὴν εἰς τὲς κρατοῦντας ὡς ὕποπτον καὶ κινδυνώδη, παρεξηγοῦντες τὰ ἀξιέπαινα καὶ κάλλιστα ἔργα! Ὁ Ἀμυράτης εἶχεν ἤδη γηράσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τὸ ἀσθενὲς τῆς ἡλικίας του τὸν εἶχε κατασήσῃ ὕποπτον, καὶ εἰς τὰς διαβολὰς εὐκολόπιστον· ὅθεν καὶ ἐκλαβὼν τὰ κατὰ τοῦ Σκεντέρμπεη δόλια μηχανεύματα τῶν αὐλικῶν του, ὡς ἔνδειγμα εἰλικρινὲς τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης των καὶ τοῦ ζήλου, τοσοῦτον ἐδελεάσθη, ὥστε ἀπεφάσισε τὲ Πρίγκιπος τὴν ἀπώλειαν. Καὶ βέβαια δὲν ἤθελεν ἀναβάλῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ παρανόμου σκοποῦ τε, ἂν ὁ δεσπόζων τῆς εἱμαρμένης δὲν ἐπαγρύπνει ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ Πρίγκιπος. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἀπεσάτησεν ὁ ἡγεμὼν τῆς Σερβίας, καὶ ὁ Σελτάνος ἑτοιμάζων κατ' αὐτοῦ νὰ στείλῃ δυνάμεις, δὲν ἔυρισκεν ἄλλον τινὰ ἱκανώτερον τοῦ Σκεντέρμπεη νὰ διοικήσῃ τὸ στράτευμά του. Καὶ πρὸς τούτοις γνωρίζων τὲ πάντολμον καὶ ὑψοκινδυνῶδες φρόνημα τοῦ

Πρίγκιπος, ἤλπιζεν ὅτι, ὁρμῶν αὐτὸς ἀπροφυλάκτως μεταξὺ τῶν κινδύνων, ἠδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ ἕνα βέβαιον θάνατον. Ἀλλὰ δὲν ἔλαβον τὴν ἐπιθυμητὴν ἔκβασιν αἱ ἐλπίδες τε· Ὁ Σκεντέρμπεης κατετρόπωσεν εἰς διαφόρους συμπλοκὰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Σερβίας, ἐκυρίευσε σχεδὸν ὅλα του τὰ κάστρα, καὶ ἐπανήγαγε τὸ στράτευμά τε τροπαιοῦχον, καὶ ἐπιφορτισμένον ἀπὸ πλούσια λάφυρα. Ὁ Ἀμυράτης, ὅσις ἐσωτερικῶς του εἶχεν ἤδη ἀποφασίσῃ τὸν ἀφανισμόν τε, ἀλλ' ὅσις δὲν ἤθελε νὰ γνωρισθῇ ὡς πρωταίτιος τῆς μυσαρᾶς ταύτης ἀνοσιουργίας, ἐξοχάσθη νὰ στήσῃ μίαν ἀφανῆ καὶ ἀνύποπτον παγίδα εἰς τὴν ἀνδρείαν τοῦ Πρίγκιπος· ὅθεν ἐπρόσταξε νὰ δημοσιεύσεν ὅτι ἠνοίγετο ἓν στάδιον, ὅπου ἔμελλον οἱ ἀθληταὶ νὰ ἐκτελέσουν διαφόρους μονομαχίας καὶ πεζοὶ, καὶ ἔφιπποι· καὶ ὅτι ἦσαν προσδιωρισμένα διὰ τοὺς νικητὰς ἀξιόλογα ἔπαθλα. Αὐτὸς ἦτον βέβαιος ὅτι ὁ Σκεντέρμπεης κινέμενος ἀπὸ τὴν φυσικήν του γενναιοψυχίαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης, δὲν ἤθελε λείψῃ νὰ παρρησιασθῇ καὶ νὰ πολεμήσῃ μ' ὁποῖον δήποτε ἀθλητήν. Ὅθεν ἤλπιζεν ὁ Ἀμυράτης ὅτι μεταξὺ τῶν ἰδίων τε ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ξένων, οἱ ὁποῖοι ἔμελλον νὰ συντρέξουν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνας, ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ τις ἀρκετὰ ἐπιδέξιος νὰ νικήσῃ τὸν Πρίγκιπα, καὶ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ ἓν

ὑποκείμενον, τοῦ ὁποίου ἡ θεωρία εἶχεν ἤδη κατασαθῇ εἰς αὐτὸν ἀνυποφορος. Δὲν ἀπόλαυσε μ' ὅλον τοῦτο τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς παρανόμου ταύτης ἐπιθυμίας τε. Ὁ Σκεντέρμπεης καὶ εἰς αὐτὲς τὲς ἀγῶνας ἐξάθη πάντοτε νικητὴς, καὶ ὁ Ἀμυράτης, μὲ ἄκραν τε ἀδημονίαν, ἐυρέθη βεβιασμένος νὰ ςεφανώσῃ μὲ τὰς ἰδίας τε χεῖρας τὸ νικηφόρον μέτωπον ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὸν θάνατον ἐδιψᾶσε κρυφίως. Καὶ ὅσον περισσοτέρας δυσκολίας ἀπαντοῦσεν εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψῃ τὸν Πρίγκιπα, τόσον περισσότερον ἄναπτεν ἡ φονηκή του ἐπιθυμία, εἰς τρόπον ὅτι κατήντησε πλέον νὰ μὴ δύναται νὰ τὴν φυλάξῃ κεκρυμμένην καὶ ἀπὸ τὲς ἰδίες αὐλικές του. Ὁ Σκεντέρμπεης τέλος μαθὼν τὲς σκοπους τοῦ Σελτάνου, καὶ αἰσθανόμενος τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ἀπεφάσισε νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν πρώτην ἐυκαιρίαν διὰ νὰ ἐκφύγῃ ἀπὸ τὰ δίκτυά τε, ἤτις καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ.

Ὁ Πάππας Ἐυγένιος Δ', βλέπων τὲς Τέρκους ἐυδοκιμέντας, καὶ ὑποτάττοντας πολλὰς ἐπαρχίας τοῦ Χριςιανισμοῦ, συντρίβοντας τὸ θεῖον σημεῖον τῆς ἀπολυτρώσεως, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀνιςῶντας τὴν ἡμισέληνον, ἐξαπέςειλε πρέσβεις πρὸς ὅλες τὲς Χριςιανὲς βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, παρακινῶν καὶ διεγείρων αὐτὲς νὰ ἐνωθῶσιν ὁμοψύχως κατὰ τῶν ἀσεβῶν, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὰς καθημερινὰς

ἀυτῶν προύδως. Ὁ Πρῶτος τῶν ἡγεμόνων, τὸν ὁποῖον εὗρε διατεθειμένον καὶ πρόθυμον νὰ ἐκδικήσῃ τὲς Χριστιανὲς, ἐξάθη Βλαδίσλας, ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας καὶ Πολωνίας, ὅσις ἐσύναξε μετὰ σπουδῆς στρατεύματα διὰ νὰ κινηθῇ κατὰ τῆ Ἀμυράτη, καὶ νὰ ἀποκατασήσῃ τὸν ἡγεμόνα τῆς Σερβίας εἰς τὰς ἐπαρχίας του. Ὁ Περίφημος Οὐνιάδης, ἐξουσιασὴς τῆς Τρανσιλβανίας καὶ τῆς Βλαχίας, ἤνωσε καὶ αὐτὸς τὰς δυνάμεις του μὲ ἐκείνας τοῦ Βλαδίσλα, καὶ τὸ στράτευμα τῶν Χριστιανῶν ἐυρέθη ἐντὸς ὀλίγου σύνθετον ἀπὸ τριάντα πέντε ἕως σαράντα χιλιάδας ὁπλοφόρων. Ὁ Ἀμυράτης ἐιδοποιηθεὶς περὶ τῶν κατ' αὐτῆ γινομένων ἑτοιμασιῶν, ἐκδίδει προσαγὴν νὰ συναθροισθῶν τὰ στρατεύματά τε ἐν τάχει· καὶ κατὰ πρῶτον στέλλει τὸν Σκεντέρμπεην μὲ εἴκοσι χιλιάδας διὰ νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸν Πασᾶν τῆς Μακεδονίας (ὅσις ἤδη ἐκστράτευε κατὰ τῶν Χριστιανῶν μὲ ἀρκετὰς δυνάμεις) ἑτοιμάσας δὲ καὶ ἄλλο στρατιωτικὸν ἕως ἐννενήκοντα χιλιάδων, σπεύδει καὶ αὐτὸς νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸ λοιπὸν στράτευμά του. Ὁ Οὐνιάδης πληροφορηθεὶς ἐν καιρῷ περὶ τῶν σκοπῶν καὶ τῶν κινημάτων τοῦ Ἀμυράτη, ἐσοχάσθη ὡς ἄφευκτον νὰ προλάβῃ τὸν ἐρχομόν τε. Ὅθεν ἀποχωρίσας τοῦ Χριστιανικῆ στρατεύματος δέκα χιλιάδας ἐπιλέκτων στρατιωτῶν, ἐσπέυδασε νὰ προφθάσῃ τὸν Πασᾶν, καὶ νὰ τὸν κτυπήσῃ

πρὶν τῆς ἑνώσεώς του μὲ τὸν Σελτάνον, χωρὶς νὰ φοβηθῇ τὸν ὑπερογκον ἀριθμὸν τῶν ἐχθρῶν, ὅσις ὑπερτέρει τὰς σαράντα σχεδὸν χιλιάδας. Διάφοροι συγγραφεῖς ἀναφέρουν ὅτι ὁ Σκεντέρμπεης ἔδωκεν αὐτῷ κρυφίως τοιάυτην συμβουλὴν, μὲ ὑποσχεσιν ὅτι ἔμελλε νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν μὲ τὸ διοικούμενον ἀπ' αὐτὸν σῶμα τῶν εἴκοσι χιλιάδων ἐξ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου. Αὐτὸς ὁ Πρίγκιψ ἐσοχασθη τὴν τοιαύτην περίσασιν ὡς τὴν ἁρμοδιωτάτην εὐκαιρίαν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸς Τέρκες, καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν πατρικήν του ἡγεμονίαν· ἀκολούθως θέλομεν εἰδῇ ὁποίες τρόπους ἐμεταχειρίσθη διὰ νὰ φέρῃ εἰς ἔκβασιν τὸν σκοπόν τε. Ὁ Οὐνιάδης, εἰς τὸ μέτωπον τῶν δέκα χιλιάδων στρατιωτῶν του, διαβὰς ἕνα ποταμὸν, ὅσις τὸν διεχώριζεν ἀπὸ τὸ στράτευμα τῶν Ὀθωμανῶν, τὸς ἐκτύπησε μὲ τόσην ὁρμὴν, ὥστε ὁ Πασᾶς ἠναγκάσθη κατὰ πρῶτον νὰ ὀπισθοπορεύσῃ· ἀλλ' ἐπομένως βλέπων ὅτι τὸ σῶμα τῶν ἐχθρῶν ἦτον ὀλιγώτατον ὡς πρὸς τὸ ἐδικόν τε, ἐπανέβαλε τὸ στράτευμά του εἰς τάξιν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὴν ἔφοδόν τες μὲ σταθερότητα. Ὁ Οὐνιάδης ἐλπίζων ὅτι ὁ Σκεντέρμπεης ἔμελλε νὰ φυλάξῃ βεβαίως τὴν ὑποσχεσίν του, ἐξηκολούθησε μὲ τὴν αὐτὴν θερμότητα τὴν προσβολήν τε. Ὁ Πασᾶς ἀντιπαρετάττετο μὲν μὲ γενναίαν ἀνθίσασιν, ἀλλ' ὅταν εἶδεν

ὅτι ἕνας ἄνθρωπος τόσον περίφημος κατὰ τὴν ἀνδρείαν, καθὼς ὁ Σκεντέρμπεης, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ὅλας του τὰς ἐλπίδας, ἄρχισε νὰ κλονίζηται καὶ νὰ τρέπηται σχεδὸν εἰς φυγὴν μὲ τὰ τάγματά του, ἐκυριεύθη ἐυθὺς ἀπὸ μίαν φρίκην, ἥτις ἐντὸς ὀλίγου μεταδοθεῖσα καὶ εἰς ὅλες τὲς στρατιώτας του, τὲς κατήντησεν εἰς τοσαύτην δειλίαν, ὥστε μόλις ἐτόλμων, ὡς εἰπεῖν, νὰ διανυθεντευθῶσιν. Οἱ Χριστιανοὶ ἔτι μᾶλλον ἐγκαρδιωθέντες ἀπὸ τὴν ἀιφνίδιον μικροψυχίαν τῶν ἐχθρῶν, ὥρμησαν μεταξύ των ὡς λέοντες ἠγριωμένοι, καὶ κατέσφαξαν ἐξ αὐτῶν ἕνα ἀριθμὸν μεγαλώτατον. Ὁ Σκεντέρμπεης τέλος ἔστρεψεν ἐξ ὁλοκλήρε τὰ νῶτα, καὶ ἄφησε τὸν Ὀυνιάδην νὰ ἐξακολουθῇ τὴν φθορὰν τῶν Ὀθωμανῶν. Ἀφ' ἧ δὲ οἱ Χριστιανοὶ κατέκοψαν τὸ περισσότερον μέρος αὐτῶν, ἐπίασαν καὶ πολλὲς αἰχμαλώτες ὁμοῦ μὲ τὲς ἀρχηγοὺς τῆ Τουρκικῆ στρατεύματος, ἐκτὸς τῆ Πασᾶ, ὅστις κατὰ τύχην ἐσώθη μὲ τὴν φυγήν. Οὗτος ὁ πόλεμος ἐδόθη εἰς τὲς 1440.

Ὁ δὲ Σκεντέρμπεης ἀναχωρήσας ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς μάχης, ἐκρύφθη εἰς ἕνα παράμερον τόπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ἐν ἐυκολίᾳ ἅπαντα τὰ γινόμενα. Καὶ ἀφ' ἧ εἶδε νικητὰς τὲς Χριστιανὲς, καὶ τὲς Τούρκες κατακράτος ἀφανισθέντας, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ στρατόπεδόν τες, καὶ ἐπίασε τὸν μυστικὸν

τοῦ Πασᾶ, τὸν ὁποῖον, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς συμπλοκῆς, δὲν εἶχε χάσῃ ἀπὸ τὴν θεωρίαν. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦτον συνήθεια μεταξὺ τῶν Ὀθωμανῶν νὰ δίδεται ἡ σφραγὶς τοῦ Σελτάνου εἰς τὲς πασάδες, ὅπως, ἐσφραγιζόμεναι μὲ αὐτὴν αἱ προσαγαί των, ἐκτελῶνται μὲ τὴν αὐτὴν ἑτοιμότητα καὶ ἀκρίβειαν, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἐκδεδομέναι ἀμέσως ἀπὸ τὸν θρόνον οἱ δὲ Πασάδες ἐνεπιστεύοντο αὐτὴν τὴν σφραγίδα εἰς τὲς μυστικὲς των γραμματικὲς, διὰ νὰ σφραγίζουν τὰ παρ' αὐτῶν διοριζόμενα γράμματα. Ὁ Σκεντέρμπεης λοιπὸν ἐβίασεν αὐτὸν τὸν μυστικὸν νὰ γράψῃ ὡς ἐκ μέρους τοῦ Πασᾶ ἕν πρόσαγμα πρὸς τὸν κυβερνήτην τῆς Κρόϊας, διαλαμβάνον ὡς ἀκολούθως.

«Οἱ Χριστιανοὶ ἀπέλαβον μίαν πληρεσάτην «νίκην κατὰ τῶν στρατευμάτων μας. Καὶ φο«βούμενος μήπως, ὠφελούμενοι ἐκ ταύτης «τῆς εὐτυχῆς ἐκβάσεως τῶν ἁρμάτων τες, «προχωρήσουν καὶ μέχρι τῆς Ἀλβανίας καὶ «τὴν ἐξουσιάσουν, ἀπεφάσισα νὰ ἐμπιστευθῶ «τὴν φύλαξιν αὐτοῦ τοῦ τόπου εἰς τὸν Σκεν«τέρμπεην, ὅστις μοὶ ἐφάνη ὁ μόνος ἱκανὸς «νὰ τὸν διαφυλάξῃ. Ὅθεν σὲ προσάζω διὰ «τοῦ παρόντος μου νὰ παραδώσῃς αὐτῷ ἀνυ«περθέτως τὴν κυβέρνησιν αὐτῆς τῆς ἐπαρ«χίας μέχρι δευτέρας προσαγῆς.»

Ἐν τούτοις σχολαζόμενος ὁ Πρίγκιψ ὅτι ἦτον

ἀναγκαῖον πρὸ πάντων νὰ λανθάνῃ μέχρι τινὸς τὸ κίνημά του τοὺς Τέρκες, καὶ ὡς ἄδηλον εἰς ἄλλον τινὰ παρὰ εἰς μόνον τὸν μυξικὸν τοῦ Πασᾶ, ἐπρόσταξε νὰ τὸν θανατώσουν. Ἔπειτα κοινολογήσας τὸν σκοπόν του εἰς τὲς τριακοσίες Ἀλβανὲς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὴν συντροφείαν τε, καὶ κατὰ πάντα ἐμπιστευμένοι τε, ὑπῆγεν εἰς ἐντάμωσιν τῆ Ὀυνιάδη, ὅσις εἶχεν ἤδη κατεξουσιάσῃ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων. Ὁ Ἡγεμὼν ἔτος τὸν ὑπεδέχθη φιλοφρόνως καὶ μὲ ὅλας τὰς πρεπούσας τιμὰς· καὶ ἀφ' ἧ ὡμίλησε μετ' αὐτῆ τὰ δέοντα, ἐφωδιάσθη μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, ἐκίνησε μετὰ σπεδῆς διὰ τὴν Ἀλβανίαν, καὶ ἔφθασε πρὸ ἑπτὰ ἡμερῶν εἰς τὴν Λίβρην, πόλιν ἀπέχουσαν τῆς Κρόϊας περὶ τὰ ἑβδομήντα μίλια. Καὶ διὰ νὰ μὴ δώσῃ τινὰ ὑποψίαν περὶ τῶν σκοπῶν τε εἰς τὲς ἐκεῖ ἐυρισκομένες Τέρκες, ἐμβῆκεν εἰς τὴν πόλιν ἐν καιρῷ νυκτὸς καὶ μὲ ἡσυχίαν. Ὅλοι οἱ πολῖται καὶ οἱ χωρικοὶ οἱ κατοικῆντες εἰς τὰ πέριξ, μαθόντες τὸν ἐρχομόν του, ἔδραμον εἰς πλῆθος νὰ προσφέρωσιν αὐτῷ τὴν ὑποταγήν τους. Δύσκολον εἶναι νὰ περιγράψῃ τις τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς ἐκείνου τοῦ λαοῦ, ὅσις ἔβλεπε τέλος πάντων τὸν ἀληθῆ καὶ νόμιμόν τε ἡγεμόνα. Ὁ Σκεντέρμπεης τότε ἐπρόσταξεν ὅλους τοὺς ἐγκατόικους νὰ ἁρματωθοῦν κρυφίως καὶ ἐν ἡσυχίᾳ· ἀκολούθως συναθροίσας ἓν τάγμα

ἐπιλέκτων ἱππέων, τὸ ἔξειλε πρὸς τὴν Κρόϊαν, παραγγείλας αὐτὸς νὰ κρυφθῶν εἰς ἕν δάσος, κείμενον εἰς τὰ πέριξ ἐκείνης τῆς πόλεως, καὶ νὰ εἶναι ἕτοιμοι, εἰς τὸ πρῶτον σημεῖον, νὰ τρέξουν εἰς βοήθειαν του διὰ νὰ ἀφανίσουν τὴν Ὀθωμανικὴν φρουρὰν τῆς πόλεως. Αἰσθανόμενος δὲ πόσον ὁ καιρὸς ἦτον πολύτιμος, καὶ ὅτι μιᾶς στιγμῆς ἀναβολὴ ἠδύνατο νὰ ἀνατρέψῃ ὅλες τὰς σκοπούς του, ἐφρόντισε τὸ ὀγληγορώτερον νὰ διατάξῃ τὰ πάντα, καὶ ἐσπούδασε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Κρόϊαν. Φθάσας δὲ πλησίον τῆς πόλεως, ἔξειλε μερικὰς στρατιώτας νὰ εἰδοποιήσουν τὸν φρούραρχον περὶ τοῦ ἐρχομοῦ τε, καὶ νὰ φανερώσεν εἰς αὐτὸν τὰς προσαγὰς, μὲ τὰς ὁποίας ἦτον ἀπὸ τὸν Πασᾶν ἐφωδιασμένος. Ὁ δὲ Κυβερνήτης χωρὶς νὰ συλλάβῃ τὴν παραμικρὰν ὑποψίαν περὶ τῶν κεκρυμμένων σκοπῶν τοῦ Σκεντέρμπεη, ἡτοιμάσθη νὰ ὑπακούσῃ προθύμως, καὶ ἐν ταὐτῷ ἔξειλε τὲς ἐγκρίτες ἀξιωματικὲς τῆς φρουρᾶς νὰ προϋπαντήσουν τὸν Πρίγκιπα. Ὁ Σκεντέρμπεης ἦτον εἰς τὸν ἄκρον βαθμὸν τῆς χαρᾶς του, ὅταν προχωρῶν εἰς τὴν πόλιν, διέβαινε μεταξὺ τῶν κρότων τοῦ λαοῦ, καὶ μάλιστα τῶν στρατιωτῶν τῆς Ὀθωμανικῆς φρουρᾶς, οἱ ὁποῖοι εἶχαν μάθῃ ἐκ τῆς φήμης τὴν πραότητα, τὸ ἐλευθέριον, καὶ τὰ ἡρωϊκὰ προτερήματά τε. Οἱ γέροντες, ὅσοι τὸν εἶδον εἰς τὴν παιδικήν του ἡλικίαν,

ἔτρεχον εἰς προϋπάντησίν του, καὶ βλέποντές τον, ἐδάκρυον ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς των. Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν κατενόησαν μὲν τὸν σκοπόν του, ἀλλὰ φοβούμενοι μήπως δώσουν τινὰ ὑποψίαν, δὲν ἐτόλμουν νὰ δείξουν τὸ παράμικρὸν σημεῖον τῶν διαλογισμῶν τες, καὶ ηὐχαρίσθητο νὰ φυλάττεν τὴν χαράν τες κεκρυμμένην εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας των. Ἀκολούθως ὁ Σκεντέρμπεης προσκαλέσας τὲς πρωτεύοντας τῶν πολιτῶν καταμόνας, ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὲς τὸν σκοπόν τε, καὶ τὲς παρήγγειλε νὰ ἔχεν ὅλην τὴν προσοχὴν καὶ προφύλαξιν. Περὶ δὲ τὰ μέσα τῆς νυκτὸς ἔξειλεν εἴδησιν εἰς τὲς ἱππεῖς, τὲς κεκρυμμένες εἰς τὸ δάσος, νὰ ἔμβουν εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἐν τῷ ἅμα ὡς εἰσέβησαν, ἔλαβον προσαγήν του νὰ κατακόψουν ὅλους τὲς Τούρκες, ἐκτὸς ἐκείνων, ὅσοι ἤθελον προσέλθῃ εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν. Ὁ φρούραρχος, ὅσις ἠθέλησε νὰ κάμῃ κάποιαν ἀνθίσασιν, κατεσφάγη παυοικὶ, καὶ ἡ περιουσία του διεμοιράσθη εἰς τὲς προθυμηθέντας νὰ παραταχθῶν ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Πρίγκιπος. Δὲν εἶχεν ὅμως χρείαν νὰ μεταχειρισθῇ τὸ μέσον τοῦ Πλούτου διὰ νὰ ἀποκτήσῃ στρατιώτας· ἐπειδὴ ὅλοι οἱ Ἀλβανοὶ ἀνέλαβον τὰ ἅρματα, ὅλοι, ὡς εἰπεῖν, τὸν ἐλάτρευον, καὶ ἦσαν ἕτοιμοι νὰ θυσιάσεν τὰ πάντα πρὸς διαυθέντευσίν του. Ὁ καθεὶς τῶν πολιτῶν ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ.

«Ὁποίαν ἄρα ὑποχρέωσιν δὲν πρέπει νὰ ἔχω-
«μεν πρὸς ἕνα Πρίγκιπα, ὅστις διὰ νὰ μᾶς
«ἀποκατασήσῃ εἰς τὴν προτέραν μας ἐλευθε-
«ρίαν, ἀπεφάσισε νὰ ὑποβάλῃ τὸν ἑαυτόν
«του εἰς τὰς μεγαλητέρας κινδύνας;» Ἀφ' ἑ-
λοιπὸν ὁ Σκεντέρμπεης ἐκαθάρισε τὴν καθέ-
δραν του ἀπὸ ὅλους τοὺς Τούρκες, ἀπέστειλεν
εὐθὺς εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἀλβανίας δια-
φόρους ἀξιωματικούς του διὰ νὰ πιστοποιήσουν
τοὺς ἐγκατοίκους περὶ τῶν πραχθέντων εἰς
τὴν Κρόϊαν, καὶ νὰ τοὺς παρακινήσουν νὰ
κάμωσιν ἀνυπερθέτως τὰς ἀναγκαίας ἑτοιμα-
σίας διὰ νὰ ἀντισαθοῦν κατὰ τῶν Ὀθωμα-
νῶν, οἱ ὁποῖοι, μαθόντες τὰ γενόμενα, δὲν
ἤθελαν λείψῃ νὰ ἔλθουν ἐντὸς ὀλίγου νὰ τοὺς
πολεμήσουν· ἀλλ' ἡ φήμη διαδώσασα παντοῦ
τὴν εἴδησιν τοῦ ἐρχομοῦ του εἰς τὴν Ἀλβα-
νίαν, ἀνεζωπύρησε τὰ πνεύματα τῶν ἐγκατοί-
κων, καὶ ἔμπνευσεν εἰς αὐτοὺς τὸ θάρρος καὶ
τὴν ἐντολμίαν, καὶ ὅλοι ἦσαν ἤδη καθω-
πλισμένοι. Οἱ δὲ πλησιόχωροι ἡγεμόνες, πε-
ριχαρεῖς γενόμενοι διὰ τὸν ἀνέλπιστον ἐρχο-
μὸν αὐτοῦ τοῦ ἥρωος, ἔστειλαν αὐτῷ τὰς δυνα-
τὰς βοηθείας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου εὑρέθη εἰς τὸ
μέτωπον ἑνὸς στρατεύματος ἱκανοῦ νὰ ἀντισαθῇ
εἰς τὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας ὁ Ἀμουράτης ἤθελε
στείλῃ ἐναντίον του. Τότε συναθροίσας τοὺς στρα-
τιώτας του, ὡμίλησεν ἕτως εἰς ὑπήκοον πάν-
των. «Ὦ ἀνδρεῖοι καὶ γενναιόψυχοι Ἀλβανοὶ!